

QUYẾT ĐỊNH

**Phê duyệt tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Điện Biên - Lớp 5
sử dụng trong cơ sở giáo dục phổ thông**

BỘ TRƯỞNG BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

Căn cứ Luật Giáo dục ngày 14 tháng 6 năm 2019;

Căn cứ Nghị định số 37/2025/NĐ-CP ngày 26 tháng 02 năm 2025 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bộ Giáo dục và Đào tạo;

Căn cứ Thông tư số 33/2020/TT-BGDĐT ngày 15 tháng 9 năm 2020 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo quy định việc thẩm định tài liệu giáo dục địa phương;

Xem xét Công văn số 3493/UBND-VX ngày 07 tháng 8 năm 2024 của Ủy ban nhân dân tỉnh Điện Biên về việc đề nghị phê duyệt Tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Điện Biên - Lớp 5;

Xem xét Biên bản kiểm tra ngày 10 tháng 3 năm 2025 của Hội đồng tư vấn phê duyệt tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Điện Biên - Lớp 5;

Theo đề nghị của Vụ trưởng Vụ Giáo dục Phổ thông.

QUYẾT ĐỊNH:

Điều 1. Phê duyệt kèm theo Quyết định này Tài liệu giáo dục địa phương tỉnh Điện Biên - Lớp 5 sử dụng trong cơ sở giáo dục phổ thông.

Điều 2. Quyết định này có hiệu lực thi hành kể từ ngày ký.

Ủy ban nhân dân tỉnh Điện Biên chịu trách nhiệm về chất lượng và hiệu quả sử dụng tài liệu được phê duyệt tại Điều 1 trong quá trình triển khai thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Điều 3. Chánh Văn phòng, Vụ trưởng Vụ Giáo dục Phổ thông, Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Điện Biên, Thủ trưởng các đơn vị có liên quan chịu trách nhiệm thi hành Quyết định này. /

Nơi nhận:

- Như Điều 3;
- Ban Tuyên giáo và Dân vận TW;
- Văn phòng Quốc hội;
- Văn phòng Chủ tịch nước;
- Thủ tướng Chính phủ;
- Phó Thủ tướng Lê Thành Long;
- Văn phòng Chính phủ;
- Ủy ban Văn hóa và Xã hội của Quốc hội;
- Bộ trưởng (để báo cáo);
- Các Thủ trưởng (để p/h chỉ đạo);
- Sở GDĐT tỉnh Điện Biên (để t/h);
- Lưu: VT, Vụ GDPT.

**KT. BỘ TRƯỞNG
THỨ TRƯỞNG**

Phạm Ngọc Thuồng

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH ĐIỆN BIÊN

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BẢN TRÌNH Kì

TÀI LIỆU

GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG

Tỉnh **Điện Biên**

Lớp **5**

BẢN MẪU

Chỉ đạo nội dung

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO TỈNH ĐIỆN BIÊN

Ban Biên soạn

CỦ HUY HOÀN (Tổng Chủ biên)

ĐÀO THÁI LAI - LÊ XUÂN QUANG (Đồng Chủ biên)

TIÊU THỊ HẰNG - PHAN BẢ HIỀN - HOÀNG BÍCH HUỆ

TRẦN BẢO LÂN - LÊ THỊ THU - NGUYỄN THỊ TRUNG THU

NGUYỄN THỊ THU THỦY - NGUYỄN THANH XUÂN

TM. HỘI ĐỒNG THAM ĐỊNH

PHÓ CHỦ TỊCH

[Signature]

Đỗ Văn Mười

[Signature]

Đào Thái Lai

Tài liệu

Giáo dục địa phương

Tỉnh Điện Biên

[Signature]
Lê Thị Thu

[Signature]
Nguyễn Thị Quý Sửu
[Signature]
Hoàng Bích Huệ

[Signature]
Tiêu Thị Hằng

[Signature]

Trần Bảo Lâm

[Signature]
Nguyễn Thị Trung Hoa

[Signature]

Nguyễn Thị Thu Thủy

ỦY BAN NHÂN DÂN TỈNH ĐIỆN BIÊN

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BAN BIÊN SOẠN

[Signature]

Lưu Huy Hoàn

[Signature]
Phan Bá Hiền

KT. GIÁM ĐỐC

PHÓ GIÁM ĐỐC

[Signature]

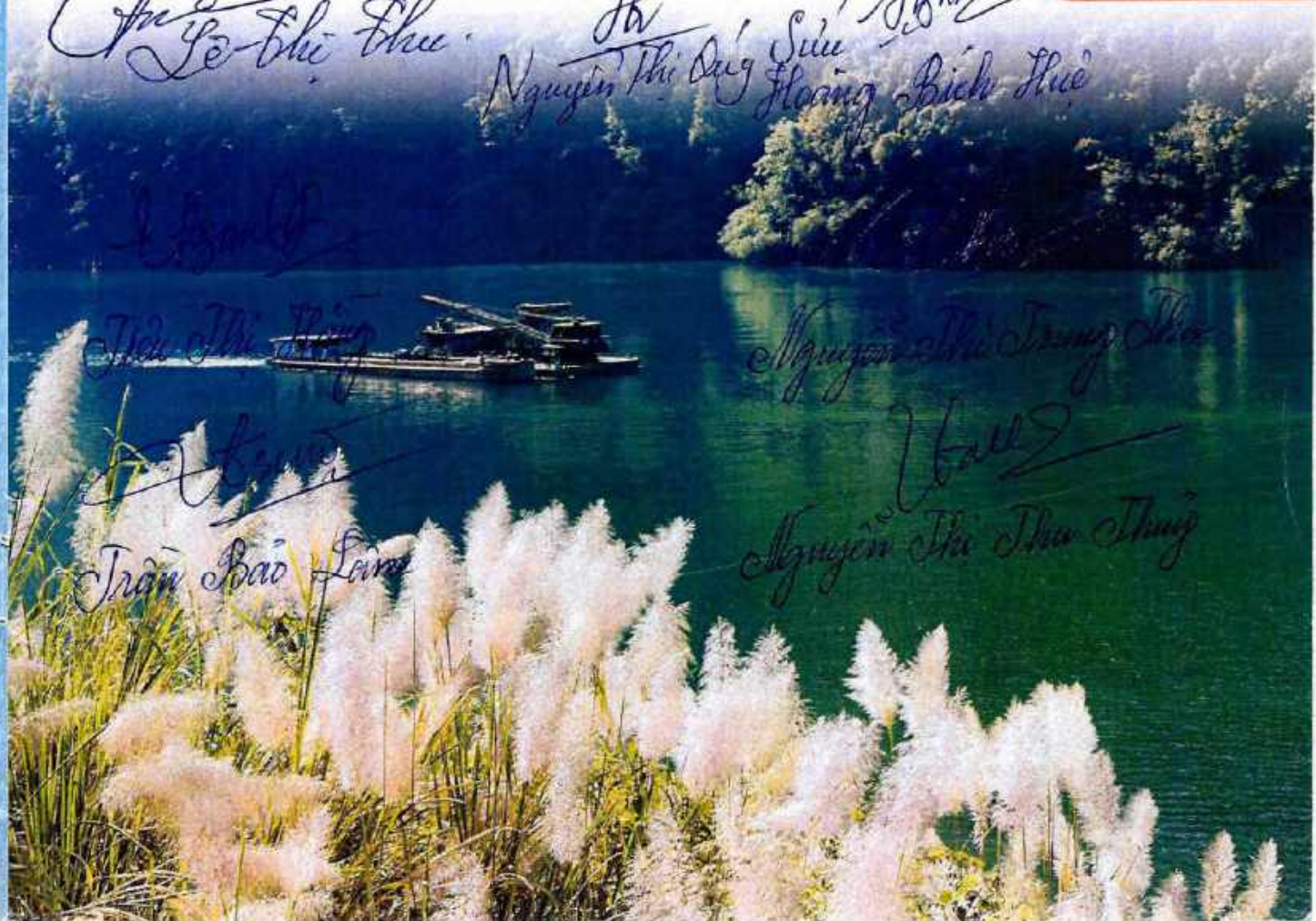
Lê Quang Vinh

[Signature]

Lê Xuân Quang

[Signature]
Nguyễn Thanh Xuân

Lớp **5**

Lời nói đầu

Các em học sinh yêu quý!

Điện Biên là tỉnh có vị trí chiến lược quan trọng về quốc phòng, an ninh của Tổ quốc. Nơi đây ghi dấu những chiến công hiển hách, hào hùng, biểu hiện cho ý chí, tinh thần của dân tộc Việt Nam bất khuất, anh hùng.

Tiếp nối năm học trước, **Tài liệu Giáo dục địa phương tỉnh Điện Biên – Lớp 5** sẽ đồng hành và bồi dưỡng cho các em tình yêu và niềm tự hào về mảnh đất Điện Biên anh hùng, với chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ “lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu”; khám phá vẻ đẹp quê hương mến yêu qua các điệu múa, câu ca; từ đó góp phần xây dựng quê hương Điện Biên và đất nước Việt Nam ngày càng phát triển.

Chúc các em một năm học mới với thật nhiều niềm vui và thành công trong học tập!

Các tác giả

Kí hiệu và hướng dẫn sử dụng tài liệu

Mở đầu

Các hoạt động đặt ra, gợi mở vấn đề, thu hút sự chú ý và tập trung của học sinh vào chủ đề bài học.

Khám phá – Trải nghiệm

Các hoạt động giúp học sinh tìm hiểu chủ đề bằng những cách thức khác nhau (khảo sát, phỏng vấn, thảo luận, quan sát,...).

Thực hành – Vận dụng

Củng cố những kiến thức đã được học thông qua xử lý tình huống với hoàn cảnh, đối tượng cụ thể, căn cứ theo ngữ liệu thực tế của địa phương.

Mục lục

<i>Chủ đề</i>	<i>Trang</i>
1. Tìm hiểu về truyền thống bảo vệ quê hương em	4
2. Dân ca, dân vũ các dân tộc tỉnh Điện Biên	10
3. Tìm hiểu phong tục, tập quán sinh hoạt ở địa phương em	14
4. Biên cương Điện Biên	21
5. Du lịch Điện Biên	27
6. Môi trường và sự phát triển bền vững trên quê hương em	32

Quan sát hình sau và cho biết bức hình gợi cho em nhớ đến chiến thắng nào của dân tộc Việt Nam.

Hình 1. Lá cờ “Quyết chiến, quyết thắng” của Quân đội nhân dân Việt Nam tung bay trên nóc hầm tướng De Castries (Đờ Cát) ngày 07/5/1954

1. Tìm hiểu về những đóng góp của tỉnh Điện Biên trong chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- Nêu những đóng góp của tỉnh Điện Biên trong chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954.
- Cho biết ý nghĩa của những đóng góp đó.

Quê hương Điện Biên đã chứng kiến một chiến công oanh liệt trong sự nghiệp đấu tranh chống ngoại xâm, giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam, đó là chiến thắng Điện Biên Phủ năm 1954.

Hình 2. Thanh niên xung phong mở đường qua núi

Tháng 12/1953, Trung ương Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã họp tại Việt Bắc, quyết định mở chiến dịch Điện Biên Phủ. Chiến dịch Điện Biên Phủ diễn ra từ ngày 13/3/1954 đến ngày 07/5/1954 và giành được thắng lợi.

Cùng với đồng bào cả nước, Đảng bộ và nhân dân các dân tộc tỉnh Lai Châu (nay là hai tỉnh Điện Biên và Lai Châu) đã tích cực phục vụ chiến dịch. Ban cán sự Đảng tỉnh và Ủy ban hành chính tỉnh Lai Châu chuyển văn phòng về đóng ở hang Thẩm Púa (Chiềng Đông – Tuần Giáo) để tiện việc chỉ đạo các huyện và gần Bộ chỉ huy chiến dịch để phục vụ các nhiệm vụ hậu cần mà chiến dịch đặt ra đối với địa phương.

Hình 3. Phụ nữ các dân tộc tham gia phục vụ chiến dịch

Hình 4. Đồng bào các dân tộc vận chuyển lương thực phục vụ tiền tuyến

ANH HÙNG TRẦN CAN

*Chân dung anh hùng
Trần Can (1931 – 1954)*

Trần Can sinh năm 1931 ở xã Sơn Thành, huyện Yên Thành, tỉnh Nghệ An. Lớn lên, Trần Can vào bộ đội, chiến đấu mưu trí, dũng cảm. Trong mọi hoàn cảnh khó khăn, ác liệt, anh đều kiên quyết dẫn đầu đơn vị vượt lên hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ được giao. Đã hai lần bị thương nhưng anh vẫn tiếp tục chiến đấu, chỉ huy đơn vị kiên quyết tiến công tiêu diệt địch.

Trong trận đánh đồi Him Lam mở đầu cho chiến dịch Điện Biên Phủ, Trần Can được giao nhiệm vụ chỉ huy tiểu đội thọc sâu diệt sở chỉ huy và cắm lá cờ “Quyết chiến, quyết thắng” lên đồn Pháp.

Khi nổ súng, mặc cho hỏa lực quân Pháp bắn ra dữ dội, anh dẫn đầu tiểu đội vượt qua lô cốt tiền duyên, chọc thẳng vào sở chỉ huy như một mũi dao nhọn cắm vào giữa tim gan địch, rồi nhảy lên lô cốt cắm lá cờ. Sau đó, anh chỉ huy tiểu đội diệt lính Pháp còn lại trong hầm ngầm, bắt sống 25 tên địch và tịch thu nhiều vũ khí.

Trong trận đánh cứ điểm 507, anh dũng cảm dẫn đầu tiểu đội xông lên áp đảo quân Pháp, chiếm mỏm cột cờ. Lính Pháp bắn đạn dữ dội và cho quân địch chiếm lại. Dù Trần Can bị thương nhưng vẫn quyết tâm chiến đấu giữ vững trận địa, tạo điều kiện cho đồng đội tiến thẳng về phía trung tâm Mường Thanh tiêu diệt tập đoàn cứ điểm Điện Biên Phủ.

Anh đã hi sinh anh dũng sáng ngày 07/5/1954, ngày kết thúc chiến dịch Điện Biên Phủ. Năm 1956, anh được truy tặng Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân.

1. Lập bảng và hoàn thành thông tin về một số anh hùng chiến sĩ trong chiến dịch Điện Biên Phủ (theo gợi ý).

Tên anh hùng chiến sĩ	Quê quán	Đóng góp
?	?	?

2. Giới thiệu về một anh hùng chiến sĩ trong chiến dịch Điện Biên Phủ mà em biết theo gợi ý sau:

- Tên anh hùng chiến sĩ.
- Quê quán.
- Đóng góp nổi bật.
- Điều em học được từ anh hùng chiến sĩ.

3. Tìm hiểu trên sách, báo, tivi,... và giới thiệu về một anh hùng chiến sĩ khác trong chiến dịch Điện Biên Phủ mà em biết.

4. Sưu tầm tranh, ảnh và tạo bộ sưu tập về các di tích liên quan đến chiến dịch Điện Biên Phủ.

Hình 1. Chương trình “Trình diễn dân ca, dân vũ các dân tộc tỉnh Điện Biên”

Em biết những làn điệu dân ca hay dân vũ nào của quê hương Điện Biên? Hãy chia sẻ cùng các bạn.

1. Tìm hiểu một số làn điệu dân ca ở Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát hình, nghe và chia sẻ cảm nhận về hai bài dân ca *Ngủ đi em* và *Xuân về trên bản làng*.

Các bài dân ca ở Điện Biên thường có nội dung ngợi ca cảnh vật thiên nhiên, phản ánh sinh động các phong tục, tập quán, sinh hoạt văn hoá trong đời sống hằng ngày của người dân nơi đây. Chẳng hạn như: *Gà gáy té le* (dân ca Cống Khao); *Xuân về trên bản làng* (dân ca Dao); *Ngủ đi em, Xòe hoa* (dân ca Thái); *Mưa rơi, Ca hạnh phúc* (dân ca Xá); *Ru con* (dân ca Tày); *Tiếng sáo Xa Lá* (dân ca Mông);...

Ngủ đi em

(Dân ca Thái)

Sưu tầm, ghi âm, phỏng dịch
Tô Ngọc Thanh

Hơi chậm – Dịu dàng

Bé yêu ơi! Ngủ đi em! Đắp mền
 ấm chăn êm, ngủ đi em, ngủ đi em!
 Lớn mau theo mẹ đi nương. Bé ơi ngủ cho ngoan. Nào bé
 yêu! Ngủ đi em! Ru hời, ru hời!

Quét mã QR
để nghe bài hát

Bài dân ca *Ngủ đi em* có giai điệu tình cảm, ngọt ngào, dân trái, lời ca như sự trải lòng những tâm tình, ước mơ giản dị, đời thường của người chị, người anh khi ru em bé ngủ.

Xuân về trên bản làng

(Dân ca Dao)

Đặt lời: Quang Vinh
Thể hiện: Lệ Thuý
Kí âm: Trần Bảo Lân

Hoạt bát - Vui tươi

1. Mùa xuân về, mùa xuân về rộn ràng muôn tiếng
2. (Mừng cuộc) đời, mừng mọi người hạnh phúc ấm

ca, đời nương tươi sắc hoa, chim én liệng bóng in mặt
no, mọi nhà vui ấm no. Xuân mới về thăm tươi cuộc

hồ, hoa thắm nở liễu rủ mặt hồ. Tiếng ve cười đùa
đời, khắp núi rừng ánh điện rạng ngời. Những ngôi nhà mới

đan, nắng xuân vàng chứa chan, khắp mọi nơi tiếng cười
xây, ngát xanh ợp bóng cây, tiếng trẻ thơ hát mừng

vui ta đoàn kết xây đời mới. Cùng nhau cất cao
xuân vui cuộc sống đã đời mới. Cùng xây đắp buồn

câu hát vui kết đoàn. Mừng cuộc
làng mới ngày đẹp... ...tươi.

Quét mã QR
để nghe bài hát

Bài dân ca *Xuân về trên bản làng* có giai điệu tươi vui, nhịp nhàng, khoẻ khoắn. Lời ca thể hiện niềm hân hoan của người dân mừng đón mùa xuân về cùng với cảnh vật và cuộc sống ấm no, hạnh phúc trên quê hương tươi đẹp.

2. Tìm hiểu một số điệu dân vũ ở Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- ✦ Nêu cảm nhận của em về điệu nhảy sạp, múa khèn.
- ✦ Nêu tác dụng của dân vũ đối với đời sống của nhân dân địa phương.

Nhảy sạp

Hình 2. Điệu nhảy sạp của đồng bào Thái

Hình 3. Điệu nhảy sạp của đồng bào Khơ Mú

Hình 4. Điệu nhảy sạp của người dân địa phương và du khách

Hình 5. Điệu nhảy sạp của đồng bào Lô Lô

Nhảy sạp là nét văn hoá đặc trưng và độc đáo của đồng bào các dân tộc ở vùng Tây Bắc. Nhảy sạp vừa thể hiện tính nghi lễ, vừa mang lại không khí giải trí, sôi động, náo nhiệt nên rất được yêu thích trong các ngày tết, lễ hội, các buổi giao lưu gặp mặt và sinh hoạt cộng đồng.

Người tham gia nhảy sạp được chia thành hai tổp: tổp gõ sạp thì nhịp nhàng, đều tay; còn tổp nhảy thì thể hiện những động tác, bước chân uyển chuyển,... Cứ như vậy, hai tổp gõ sạp và nhảy múa lần lượt hoán đổi vị trí cho nhau, tạo nên những màn trình diễn đầy hấp dẫn, sôi động và cuốn hút.

Múa khèn

Hình 6. Nghệ nhân người Mông biểu diễn múa khèn truyền thống

Mỗi khi xuân về hay vào dịp lễ hội của người Mông ở Điện Biên, không thể thiếu tiếng khèn cùng với những trò chơi dân gian.

Trong không khí tưng bừng của ngày hội, nghệ nhân vừa ôm khèn thổi vừa nhún nhảy với những bước tiến, lùi, quay, đảo, hát gót, di chuyển theo các vòng tròn lớn, nhỏ, hoặc lăn mình trên đất tạo nên những vũ điệu rất đẹp mắt.

Tiếng khèn góp phần gắn kết tình bạn, tình yêu, tình làng xóm và mang đậm bản sắc văn hoá truyền thống của đồng bào Mông ở vùng Tây Bắc.

1. Tìm hiểu và luyện tập biểu diễn bài dân ca *Ngủ đi em* (dân ca Thái) hoặc *Xuân về trên bản làng* (dân ca Dao).
2. Tìm hiểu và luyện tập biểu diễn một điệu nhảy sạp hoặc múa khèn.
3. Sưu tầm và giới thiệu về vẻ đẹp, ý nghĩa của một làn điệu dân ca hoặc dân vũ của các dân tộc tỉnh Điện Biên.

Quan sát hình sau và mô tả những điều em thấy.
Chia sẻ về những hoạt động tương tự của gia đình em.

Hình 1.

1. Giới thiệu về các phong tục, tập quán của tỉnh Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- ☀ Kể tên một số phong tục, tập quán ở Điện Biên.
- ☀ Cho biết nơi em sống có những phong tục, tập quán nào.

Hình 2. Một nghi thức trong lễ Then cầu con của người Thái

Điện Biên là nơi sinh sống của 19 dân tộc, mỗi dân tộc đều có một kho tàng văn hoá, tín ngưỡng, tập quán đậm đà sắc thái bản địa, tạo nên sự đa dạng của văn hoá Tây Bắc. Những bản sắc văn hoá tốt đẹp của đồng bào các dân tộc không chỉ được thể hiện thông qua: lễ hội truyền thống, tiếng nói, chữ viết, trang phục, ẩm thực và các loại hình dân ca, dân vũ, dân nhạc,... mà còn được thể hiện qua phong tục, tập quán.

Một trong số những phong tục, tập quán tiêu biểu như: tết Nào pê châu của người Mông (huyện Mường Ảng), lễ Gạ ma thú của người Hà Nhì (huyện Mường Nhé), lễ Tủ Cải của người Dao quần chẹt (huyện Tủa Chùa), lễ Then cầu con của người Thái (huyện Điện Biên),...

2. Tìm hiểu về một số phong tục, tập quán tiêu biểu của tỉnh Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- ✦ Kể tên một số phong tục, tập quán tiêu biểu ở Điện Biên.
- ✦ Em ấn tượng với phong tục, tập quán nào nhất?

Tết Nào pê châu

Hình 3. Lễ cúng tất niên ngày 30 Tết của người Mông

Hình 4. Lễ hạ mâm nghi – nghi thức cuối cùng của tết Nào pê châu

Tết Nào pê châu được tổ chức hằng năm theo lịch của người Mông. Để đón Tết, các gia đình người Mông thường chuẩn bị các vật phẩm cho các nghi lễ và làm những mâm cơm ngày Tết bao gồm: lợn, gà, bánh giầy, hương, giấy dó. Ngày 30 Tết, các gia đình

tiến hành trang trí nhà cửa và làm mới bàn thờ. Mỗi người dân đều chuẩn bị cho mình bộ quần áo mới nhất, đẹp nhất. Thanh niên nam nữ trong bản và cả những nghệ nhân đều tham gia chuẩn bị các tiết mục văn nghệ, các điệu múa và trò chơi dân gian.

Hình 5. Đánh tù lu

Hình 6. Ném pao

Hình 7. Hát ống

Hình 8. Múa khèn

Người Mông có một số kiêng kị trong ngày Tết, đó là: ba ngày đầu năm, người Mông kiêng đổ nước xuống nền nhà, kiêng quét nhà, kiêng không ăn rau, kiêng không được ngủ trưa, kiêng không cãi nhau,...

Tết Nào pê châu gồm hai phần: phần lễ và phần hội. Phần lễ có các nghi thức như: lễ quét bồ hóng, lễ cúng Xứ ka, lễ tất niên, lễ lấy nước, lễ hạ mâm,... để tạ ơn tổ tiên, đất trời và cầu mong cuộc sống luôn bình yên, hạnh phúc. Phần hội là ngày hội của đoàn kết, đưa mọi người đến gần nhau hơn để cùng nhau xây dựng và phát triển

bản làng. Thông qua các trò chơi dân gian như: đánh tù lu (cù), ném pao, hoặc các tiết mục văn nghệ như hát ống, thổi khèn, múa khèn, thổi sáo, thổi đàn môi..., không khí sôi nổi diễn ra trên khắp bản làng, tạo nên một không gian vui tươi, náo nhiệt của mùa lễ hội đầu năm.

Lễ Gạ ma thú

Hình 9. Các thầy cúng chuẩn bị mâm lễ cúng bản

Lễ Gạ ma thú (hay còn gọi là lễ Cúng bản) của người Hà Nhì được tổ chức vào những ngày con hổ (*Khà là*), con trâu (*Nhù no*), con dê (*Gió no*) vào tháng Hai âm lịch hằng năm. Vì theo đồng bào, đây được coi là những ngày đẹp, khoẻ, nhiều may mắn. Lễ Gạ ma thú được tổ chức nhằm cầu cho một năm mạnh khoẻ, may mắn, mưa thuận gió hoà, mùa màng tốt tươi.

Nghi lễ diễn ra trong một ngày, phải có đủ sáu mâm cúng, gồm: mâm cúng đầu bản, mâm cúng cổng bản, mâm cúng thần Núi, mâm cúng thần Lửa, mâm cúng thần Đất, mâm cúng thần Rừng.

Sau phần lễ là phần hội với những hoạt động văn nghệ, các trò chơi dân gian như đu quay, ném còn, đánh cù,...

Lễ Gạ ma thú hội tụ văn hóa dân gian của người Hà Nhì, thể hiện sự gắn bó keo sơn, sự hoà hợp của con người với thiên nhiên; lòng biết ơn với những gì mà trời đất đã ban tặng cho người Hà Nhì. Lễ Gạ ma thú đáp ứng nhu cầu tâm linh của cộng đồng, cầu mong sự che chở của các vị thần linh, tổ tiên, dòng tộc cho cuộc sống ấm no, bình yên, hạnh phúc.

Lễ Gạ ma thú của người Hà Nhì được công nhận là Di sản văn hóa phi vật thể quốc gia năm 2019.

Lễ Tủ Cải

Hình 10. Nghi lễ cấp sắc cho con trai người Dao (xã Huổi Sớ, huyện Tủa Chùa)

Lễ Tủ Cải còn gọi là lễ cấp sắc, là một nghi thức có vai trò và dấu mốc quan trọng trong lễ tục vòng đời con trai người Dao, ngành Dao quần chẹt.

Theo nghĩa Nôm, “Tủ” là báo cáo, “Cải” là đặt tên, lễ Tủ Cải tức là lễ báo cáo với ông bà, tổ tiên và thần linh về việc đặt tên âm cho người con trai trong dòng họ, vì khi cúng lễ thường xưng tên với tổ tiên nên không dùng tên thật.

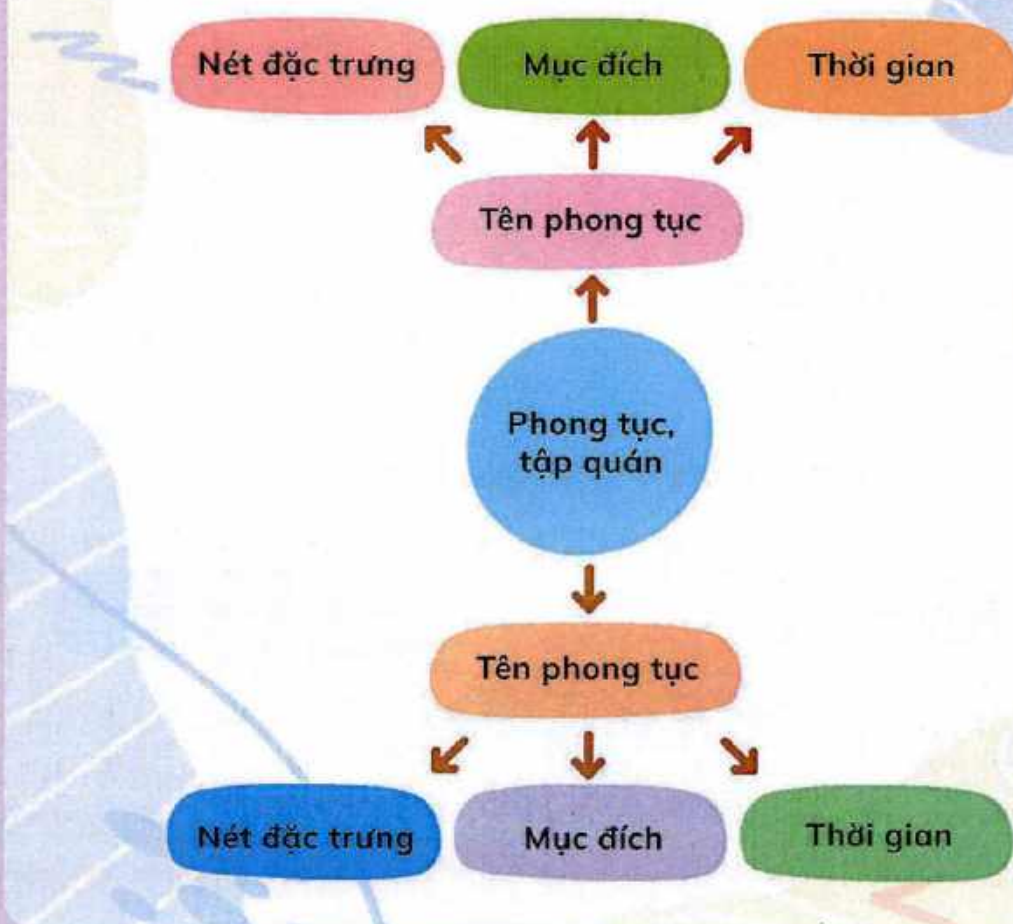
Mở đầu phần lễ, thầy cúng đọc lời tuyên bố lí do buổi lễ. Thầy cả tay phải cầm chuông vừa đi vừa lắc, tay trái cầm gậy có cầm tù và, miệng luôn cầu trời đất phù hộ cho người được cấp sắc, cầu thần để phù hộ cho các gia đình để con cái lớn lên không có bệnh tật, mùa màng cấy đâu được đấy, vạn sự theo ý muốn, làm ăn phát đạt.

Người được cấp sắc làm mọi việc theo chỉ dẫn của ông thầy, khấn lạy, nhảy múa theo nhịp trống chiêng.

Sau phần lễ, người dân trong bản tổ chức hát múa, liên hoan, chúc mừng cho sự trưởng thành của các chàng trai và như muốn thay lời các chàng trai thể hiện ý chí cùng nhau chung sức chung lòng đoàn kết gia đình và dòng tộc để xây dựng cuộc sống ấm no, hạnh phúc. Lễ Tù Cải là dịp gặp gỡ của gia đình, dòng tộc, bạn bè, có tác động tích cực trong việc giáo dục thế hệ trẻ, góp phần xây đắp nên sự gắn kết cộng đồng, bảo tồn những nền tảng, tinh hoa văn hoá của cộng đồng dân tộc Dao.

1. Lập sơ đồ tư duy thể hiện thông tin về một số phong tục, tập quán ở tỉnh Điện Biên.

2. Giới thiệu về một phong tục, tập quán ở tỉnh Điện Biên.

Gợi ý:

- Tên phong tục, tập quán.
- Thời gian, địa điểm diễn ra.
- Một số hoạt động chính.

3. Nêu một số việc nên làm để bảo vệ, giữ gìn nét đẹp của các phong tục, tập quán của địa phương em theo gợi ý sau:

4. Tìm hiểu và ghi lại thông tin về phong tục, tập quán có ở nơi em sống theo gợi ý sau:

Hình 1. Các chiến sĩ biên phòng bên cạnh cột mốc A Pa Chải
– cực Tây của Việt Nam (xã Sín Thầu, huyện Mường Nhé)

Trên lãnh thổ đất nước Việt Nam, có hai vùng đất đặc biệt được mệnh danh là nơi “một tiếng gà gáy, ba nước cùng nghe”. Cột mốc A Pa Chải tại xã Sín Thầu, huyện Mường Nhé là một trong số đó. Em có biết tại sao lại như vậy không? Hãy chia sẻ cùng các bạn.

1. Vị trí vùng biên cương tỉnh Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát lược đồ hành chính tỉnh Điện Biên và xác định tỉnh Điện Biên tiếp giáp các quốc gia nào.

Điện Biên là một tỉnh miền núi biên giới phía tây bắc của Việt Nam, thuộc vùng Trung du và miền núi Bắc Bộ.

Tỉnh có chung đường biên giới với hai quốc gia láng giềng: phía bắc giáp Trung Quốc, phía tây giáp Lào. Tổng chiều dài đường biên giới là 455,573 km, trong đó có 414,712 km tiếp giáp với Lào và 40,861 km tiếp giáp với Trung Quốc.

Toàn bộ dải đất, thiên nhiên và con người gắn liền với hơn 455 km đường biên giới này là vùng biên cương có ý nghĩa và vị trí quan trọng đối với tỉnh Điện Biên và cả nước, đặc biệt về an ninh, quốc phòng và toàn vẹn chủ quyền lãnh thổ quốc gia.

Cột mốc A Pa Chải được đặt trên đỉnh núi Khoang La San, có độ cao trên 1 800 m so với mực nước biển, cách bản Tá Miếu, bản cuối cùng về phía tây của xã Sín Thầu, huyện Mường Nhé, 6 km đường rừng. Cột mốc này nằm tại ngã ba biên giới, được xây bằng đá hoa cương có ba mặt quay về ba hướng, mỗi mặt có khắc tên nước bằng tiếng quốc ngữ riêng và quốc huy ba quốc gia Việt Nam, Lào và Trung Quốc.

2. Giữ gìn biên cương Tổ quốc

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- ☀ Giải thích vì sao việc giữ gìn biên cương Tổ quốc có vai trò quan trọng.
- ☀ Kể tên một số hoạt động góp phần giữ gìn biên cương Tổ quốc.

Mường Nhé, Nậm Pồ, Mường Chà, Điện Biên là bốn huyện biên giới của tỉnh Điện Biên. Đường biên giới nơi đây phần lớn đi qua khu vực địa hình hiểm trở, rừng rậm, núi cao, do vậy, công tác tuần tra biên giới, đảm bảo an ninh, giữ vững chủ quyền là một trong những nhiệm vụ quan trọng hàng đầu của Đảng bộ, chính quyền và nhân dân địa phương tỉnh Điện Biên nói riêng và cả nước nói chung.

Hình 3. Đoàn biên phòng A Pa Chải – một trong những trạm kiểm soát biên giới của bộ đội biên phòng tỉnh Điện Biên

Dọc biên giới thuộc tỉnh Điện Biên có nhiều cửa khẩu, lối mở nhằm tăng cường tình đoàn kết, hữu nghị, mối liên kết, hợp tác cả về kinh tế, văn hoá, xã hội, an ninh, quốc phòng giữa Việt Nam, Lào và Trung Quốc; tuy nhiên cũng tiềm ẩn không ít khó khăn, phức tạp về an ninh, xã hội như: xâm nhập bất hợp pháp, buôn lậu, ma túy,...

Đến đầu năm 2024, tỉnh Điện Biên có 01 cửa khẩu quốc tế (Tây Trang), 01 cửa khẩu quốc gia (Huổi Puốc), 01 cửa khẩu phụ (Si Pa Phìn) và 02 lối mở (A Pa Chải, Nậm Đích). Theo quy hoạch của Chính phủ Việt Nam đến năm 2030: A Pa Chải (Việt Nam) – Long Phú (Trung Quốc) trở thành cửa khẩu song phương; 02 cửa khẩu quốc tế là Tây Trang và Huổi Puốc; Si Pa Phìn là cửa khẩu chính; 02 cửa khẩu phụ là Nà Búng, Nậm Đích; 03 lối mở là Nậm Nà, Huổi Chan, Pa Thơm.

Các huyện vùng biên cũng là địa bàn cư trú của đồng bào dân tộc ít người, đời sống còn nhiều khó khăn, tốc độ phát triển kinh tế chưa cao,... Vì thế, để nâng cao sức mạnh đại đoàn kết dân tộc, xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân gắn với nền an ninh nhân dân, đảm bảo “thế vững biên cương”, tỉnh Điện Biên nói chung và các huyện vùng biên nói riêng đều rất chú trọng, quan tâm tới đồng bào bằng nhiều giải pháp thiết thực, cụ thể như:

– Đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng, đặc biệt là đường giao thông, để đảm bảo mối liên hệ giữa các địa phương được thuận lợi.

– Tăng cường các dự án phát triển kinh tế để hỗ trợ và nâng cao thu nhập tại chỗ cho người dân, giúp người dân an tâm bám đất, giữ rừng.

– Thường xuyên thăm hỏi, động viên, giúp đỡ những gia đình có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn

– Phổ biến pháp luật, nâng cao ý thức về an ninh, quốc phòng tới từng bản, làng nhằm phòng chống các thế lực thù địch lôi kéo, dụ dỗ, kích động gây rối, thực hiện hành vi trái pháp luật,...

Bên cạnh đó, ngành giáo dục tiếp tục chăm lo tới học sinh, đặc biệt là con em đồng bào dân tộc ít người, tăng cường các nội dung học tập và giáo dục truyền thống cách mạng, tinh thần yêu nước, nâng cao ý thức bảo vệ chủ quyền và an ninh quốc phòng,...

Hình 4. Cán bộ, chiến sĩ bộ đội biên phòng huyện Điện Biên tới từng bản vùng biên phổ biến pháp luật cho người dân

Hình 5. Tiết học ngoại khoá của học sinh Trường Phổ thông dân tộc bán trú Tiểu học và Trường Trung học cơ sở Sín Thầu, Mường Nhé tại cột mốc A Pa Chải

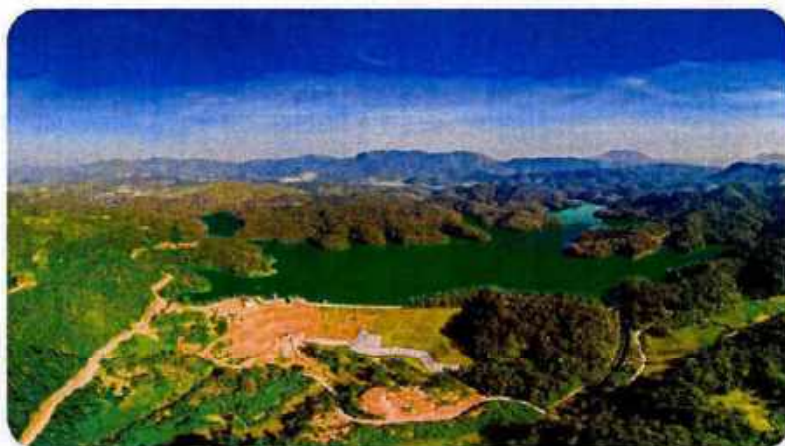
Mỗi một tấc đất biên giới là công lao của biết bao thế hệ cha ông và chủ quyền quốc gia là thiêng liêng và bất khả xâm phạm. Giữ gìn biên cương Tổ quốc không phải chỉ thuộc về các lực lượng chức năng như bộ đội biên phòng, công an, cảnh sát,... mà còn là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, huy động sức mạnh tổng hợp ngay trong nhân dân với phương châm: biên giới có vững thì nhà mới yên, giữ vững đường biên, cột mốc như giữ nhà của chính mình.

1. Vùng biên giới tỉnh Điện Biên có gì đặc biệt?
2. Vì sao cần phải giữ gìn biên cương Tổ quốc?
3. Viết đoạn văn ngắn (5-10 câu) nêu những việc em có thể làm để góp phần gìn giữ vùng biên cương của Tổ quốc.

Kể tên và nêu những hiểu biết của mình về một số địa điểm du lịch nổi tiếng ở tỉnh Điện Biên.

Hình 1. Hồ Pá Khoang (xã Mường Phăng, thành phố Điện Biên)

1. Tìm hiểu một số địa điểm du lịch nổi tiếng trên quê hương Điện Biên

Đọc thông tin, quan sát hình và thực hiện yêu cầu:

- * Kể tên một số địa điểm du lịch ở quê hương Điện Biên.
- * Nêu một số đặc điểm nổi bật của một số khu du lịch tại địa phương em.

Điện Biên, nơi được thiên nhiên ưu đãi với địa hình đa dạng, cảnh quan hùng vĩ, với nhiều di tích lịch sử, có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch lịch sử, tâm linh; du lịch văn hoá, sinh thái; du lịch nghỉ dưỡng, giải trí.

Điện Biên có nhiều di tích lịch sử, tâm linh gắn với công cuộc dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam như: Tháp Mường Luân, Thành Tam Vạn, Thành Bản Phủ,... đặc biệt là di tích lịch sử quốc gia đặc biệt chiến trường Điện Biên Phủ. Đây là nơi diễn ra một trong những trận chiến lớn nhất trong lịch sử thế giới,

với những địa danh nổi tiếng như: hầm tướng De Castries, Bảo tàng Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ – nơi lưu giữ hàng nghìn hiện vật của chiến dịch và có “Bức tranh tròn Panorama” với quy mô lớn nhất Đông Nam Á, Tượng đài Chiến thắng Điện Biên Phủ trên đồi D1,... Một số điểm du lịch tâm linh như: Đền thờ liệt sĩ tại chiến trường Điện Biên Phủ, các nghĩa trang liệt sĩ quốc gia (A1, Him Lam, Độc Lập), Đền Hoàng Công Chất,...

Hình 2. “Bức tranh Panaroma” –
trường đoạn 4: Khúc khải hoàn mừng chiến thắng

Điện Biên còn là thiên đường của những người yêu thiên nhiên. Với cảnh đẹp hùng vĩ của đỉnh A Pa Chải, thác nước Tênh Phong mơ mộng, những cánh đồng lúa bậc thang Tà Lèng rộng lớn, vẻ đẹp độc đáo của cao nguyên đá Tủa Chùa và sự mênh mông của hồ Pá Khoang, du khách sẽ được trải nghiệm những khám phá tuyệt vời. Đến với Điện Biên, du khách còn có cơ hội tham quan các vùng sinh thái tự nhiên tương đối lớn như: khu bảo tồn thiên nhiên Mường Nhé, rừng Mường Phăng, động Pa Thơm, hang Thẩm Púa, hồ thủy điện Sơn La, đèo Pha Đin,...

Hình 3. Đền thờ liệt sĩ
tại Chiến trường Điện Biên Phủ

Hình 4. Lễ hội Hoa ban – Ngày hội Văn hoá,
thể thao, du lịch các dân tộc tỉnh Điện Biên

Khám phá Điện Biên không chỉ để hoà mình vào không gian lịch sử hào hùng của dân tộc, trải nghiệm cảnh sắc tuyệt đẹp của núi rừng Tây Bắc mà còn khám phá nét văn hoá và phong tục tập quán của 19 dân tộc anh em, khám phá ẩm thực đặc sắc của vùng đất biên cương của Tổ quốc, khám phá cuộc sống đơn giản, gần gũi với thiên nhiên, sự mến khách và lòng nhiệt thành của con người Điện Biên thông qua các lễ hội truyền thống. Các hoạt động lễ hội hằng năm như: lễ hội Hoa ban (13 – 15/3), lễ hội Thành Bản Phủ (24 – 25/02 âm lịch), lễ hội Đua thuyền đuôi én (tháng 01 – tháng 4 hằng năm),...

2. Tìm hiểu về tầm quan trọng của việc phát triển du lịch tại tỉnh Điện Biên

Đọc thông tin và cho biết phát triển du lịch địa phương đem lại những lợi ích gì.

Hoạt động du lịch đang dần trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, đóng vai trò quan trọng chiến lược trong sự nghiệp phát triển của tỉnh Điện Biên, mang lại nhiều ảnh hưởng tích cực đối với cả kinh tế và văn hoá của địa phương.

- Góp phần phát triển hạ tầng và các công trình phục vụ du lịch (khách sạn, nhà nghỉ, khu nghỉ dưỡng, các dịch vụ giải trí,...).

- Giải quyết việc làm, tăng cường và tạo ra nguồn thu nhập ổn định cho người lao động, cải thiện đời sống nhân dân (Bảng 1).

*Bảng 1. Kết quả hoạt động du lịch tỉnh Điện Biên
giai đoạn 2019 – 2023*

Năm	2019	2020	2021	2022	2023
Tổng lượt khách đến Điện Biên (Lượt)	845 000	351 000	345 000	810 000	1 001 680
Doanh thu (Tỉ đồng)	1 366	575	562,1	1 384	1 750,46

Bằng việc tham gia trực tiếp vào hoạt động du lịch, người dân nâng cao hiểu biết về truyền thống địa phương, tăng cường việc bảo tồn, giữ gìn và phát huy giá trị văn hoá các dân tộc, di tích lịch sử; bảo vệ và cải thiện môi trường sinh thái của tỉnh Điện Biên.

Nhờ du lịch, tỉnh Điện Biên có cơ hội quảng bá và giới thiệu bản sắc văn hoá truyền thống dân tộc bản địa, truyền thống cách mạng, vẻ đẹp vùng đất và con người Điện Biên đến khách du lịch tại Việt Nam cũng như thế giới.

Thông qua du lịch, tỉnh Điện Biên tăng cường hợp tác, đầu tư cũng như hội nhập với các tỉnh Tây Bắc mở rộng, các thành phố lớn cũng như các quốc gia khác thông qua các chương trình liên kết hợp tác phát triển du lịch.

3. Tìm hiểu một số biện pháp góp phần phát huy lợi thế và tiềm năng du lịch của tỉnh Điện Biên

Đọc thông tin, kết hợp với hiểu biết của bản thân và lập sơ đồ tư duy về một số biện pháp góp phần nâng cao ý thức trong phát huy tiềm năng du lịch của địa phương.

Để phát huy lợi thế và tiềm năng nhằm góp phần phát triển du lịch tỉnh Điện Biên trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, mỗi học sinh cần có ý thức:

- Tăng cường tìm hiểu, nâng cao hiểu biết về các di tích lịch sử, tâm linh, văn hoá, khu du lịch sinh thái,... của tỉnh Điện Biên để giới thiệu tới bạn bè, người thân, du khách trong và ngoài tỉnh.
- Giữ gìn vệ sinh môi trường tại các khu, điểm du lịch.
- Tuyên truyền với người thân và bạn bè ý thức giữ gìn bản sắc văn hoá của dân tộc.

1. Sưu tầm thông tin, tranh, ảnh về một số địa điểm du lịch lịch sử, tâm linh, văn hoá, sinh thái tại tỉnh Điện Biên.
2. Đóng vai hướng dẫn viên du lịch, giới thiệu về một địa điểm du lịch ở tỉnh Điện Biên cho bạn hoặc người thân.
3. Thiết kế một áp phích để quảng bá du lịch tại Điện Biên.

Quan sát hình và nêu những yếu tố môi trường mà em biết.

Hình 1.

1. Tìm hiểu về môi trường xung quanh em

Đọc thông tin, quan sát hình và kể tên các yếu tố môi trường ở quanh em.

Hình 1. Một góc thị xã Mường Lay

Môi trường bao gồm các yếu tố vật chất tự nhiên và nhân tạo quan hệ mật thiết với nhau, bao quanh con người, có ảnh hưởng tới đời sống, kinh tế, xã hội, sự tồn tại, phát triển của con người, sinh vật và tự nhiên¹.

¹ Khoản 1, Điều 3, Luật Bảo vệ môi trường năm 2020.

Các yếu tố tự nhiên quanh ta như ánh sáng mặt trời, không khí, sông núi, biển cả, ao hồ, động thực vật, đất, nước,... tạo thành môi trường tự nhiên.

Các yếu tố vật chất nhân tạo đều do con người tạo nên, như: nhà cửa, trường học, đường sá, công viên, nhà máy, các đồ dùng sinh hoạt và sản xuất,... Đây được gọi là môi trường nhân tạo.

Xung quanh chúng ta, các yếu tố tự nhiên và nhân tạo của môi trường thường có sự đan xen cùng tồn tại, trong đó, con người dù trực tiếp hay gián tiếp đều tác động làm thay đổi các yếu tố môi trường.

2. Tìm hiểu về vai trò và ảnh hưởng của môi trường

Đọc thông tin, quan sát hình và trình bày tầm quan trọng và ảnh hưởng của môi trường đối với đời sống con người.

Bên cạnh đó, môi trường cũng có những ảnh hưởng tiêu cực, gây khó khăn cho con người như: các hiện tượng thiên tai (bão, lũ, gió lốc, hạn hán, động đất,...) gây thiệt hại lớn đối với con người và các hoạt động sản xuất; các loại dịch bệnh cho cây trồng, vật nuôi,...

Hình 2. Một góc khu bảo tồn thiên nhiên Mường Nhé – bảo tồn hệ động, thực vật phong phú, đa dạng và có ý nghĩa đối với khai thác du lịch

Trong sáu tháng đầu năm 2023, trên địa bàn tỉnh Điện Biên xảy ra 13 đợt thiên tai: rét đậm, rét hại, dông lốc, sét, mưa đá, lũ quét, sạt lở đất gây thiệt hại trên 11,5 tỉ đồng. Chỉ riêng đợt mưa lũ đầu tháng 8 trên địa bàn đã gây thiệt hại cho địa phương trên 31 tỉ đồng.

3. Chung tay bảo vệ môi trường

Trong quá trình sinh sống và sản xuất, con người không ngừng tác động vào môi trường, tuy nhiên việc khai thác quá mức hoặc không đúng cách dẫn đến môi trường bị suy thoái, bị ô nhiễm, thậm chí bị huỷ hoại. Một số biểu hiện cụ thể dễ thấy là: ô nhiễm không khí, ô nhiễm đất, ô nhiễm nguồn nước, ô nhiễm tiếng ồn, biến đổi khí hậu, sự tuyệt chủng của một số loài động, thực vật,...

Các hiện tượng môi trường bị suy thoái và ô nhiễm tác động ngược trở lại và ảnh hưởng nghiêm trọng tới đời sống và sản xuất của con người như: không khí có mùi khó chịu; xuất hiện nhiều loại bệnh liên quan đến hô hấp, tiêu hoá; thiếu nước sạch; đất đai cằn cỗi, hoang hoá; nhiều hiện tượng thiên tai và thời tiết diễn biến thất thường, dễ bùng phát dịch bệnh cho con người, vật nuôi và cây trồng,...

Hình 3. Xả nước bẩn tại khu vực bờ kè sông Nậm Rốm gây ô nhiễm môi trường

Để chung sống cùng môi trường và phát triển bền vững, chúng ta cần chung tay bảo vệ môi trường bằng một số biện pháp thiết thực như:

Trồng cây, gây rừng, bảo vệ rừng, không săn bắt và tiêu thụ động vật hoang dã.

Thay đổi thói quen sinh hoạt: không vứt rác bừa bãi, hạn chế sử dụng túi ni lông, sản phẩm nhựa dùng một lần,...

Thường xuyên vệ sinh môi trường xung quanh nơi ở và nơi sản xuất.

**Một số
biện pháp
bảo vệ
môi trường**

Tiết kiệm điện, nước và các nguồn tài nguyên khác.

Xử lý chất thải, khí thải đúng quy trình.

Tuyên truyền, giáo dục nâng cao ý thức bảo vệ môi trường, chấp hành pháp luật về môi trường cho học sinh và người dân địa phương,...

Tăng cường ứng dụng khoa học kĩ thuật và công nghệ hiện đại vào sản xuất nhằm tăng hiệu quả và giảm thiểu lãng phí tài nguyên thiên nhiên.

Hình 4. Một số sản phẩm tham gia cuộc thi vẽ tranh bảo vệ môi trường của học sinh trên địa bàn thành phố Điện Biên Phủ năm 2023

1. Lập bảng và hoàn thiện thông tin về môi trường (theo gợi ý).

Yếu tố môi trường	Vai trò và ảnh hưởng của môi trường		Biện pháp hạn chế và giảm thiểu tác động xấu của môi trường
	Tích cực	Tiêu cực	
?	?	?	?

2. Viết đoạn văn ngắn (khoảng 10 – 15 câu) nêu những ảnh hưởng của môi trường đến cuộc sống của em và người dân địa phương em. Theo em, học sinh cần làm gì để hạn chế và giảm thiểu các tác động xấu của môi trường?

BẢNG GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Thuật ngữ	Giải thích	Trang
biên cương	Vùng đất ở biên giới.	
chủ quyền	Quyền lực độc lập đối với một khu vực địa lí (ví dụ như lãnh thổ).	
dân công	Người công dân làm nghĩa vụ lao động chân tay trong thời gian quy định.	
lô cốt tiền duyên	Lô cốt ở vòng ngoài.	
phong tục, tập quán	Thói quen đã ăn sâu vào đời sống xã hội, được mọi người công nhận và làm theo.	
tiền tuyến	Tuyến trước, nơi trực tiếp tác chiến với địch.	

Nguồn hình ảnh:

Trong sách có sử dụng một số hình ảnh trên Internet.

Trân trọng cảm ơn tác giả!

TÀI LIỆU GIÁO DỤC ĐỊA PHƯƠNG TỈNH ĐIỆN BIÊN – LỚP 5

